

reprezentovanou součástkami vyráběnými doma v rámci ženských prací.

Podle autorky je třeba mít na zřeteli fakt, že v té době patřili muži a ženy do různých kulturních okruhů. Řemeslně vytvářené oděvní součástky byly určeny mužům, doma vyráběné naopak ženám. Přejímáním městského způsobu života Srbové hranice těchto okruhů posouvali – ženy si svůj oděv postupně začaly kupovat od řemeslníků, tedy od „mužského kulturního okruhu“, a na druhou stranu výrobky domácí proveniencie, jako jemné plátno a další tkané a vyšívané textilie, ženy prodávaly výkupcím, a tak přicházely do dalšího styku s „mužským kulturním okruhem.“

Drahý oděv prizrenských Srbů se stal viditelným znakem rostoucí moci obchodně-řemeslnické vrstvy a jeho úloha začínala a končila právě s hranicemi této třídní identity. Jako nejvýznamnější byl identifikován vliv oděvu orientálního původu. Dominantní oděvní součástky byly svrchní části oděvu *dolama* a *džube* a později také *anterija*, která se objevila na přelomu 19. a 20. století.

Dlouhá a bohatá řemeslnicko-obchodní tradice kosovsko-metochijských měst, zvláště Prizrenu, která po staletí vzhlížela ke Skadaru a Benátkám, zajistila rozvoj jedné z nejkrásnějších forem odívání v jihovýchodní Evropě a je dodnes jedinou živou formou srbského městského oděvního typu původem z 19. století a výborným příkladem srbské městské kultury.

Kniha obsahuje bohatou fotografickou přílohu, nákresy střihů a podrobný popis jednotlivých oděvních součástí.

Dragana Radojčić (EI SANU, Bělehrad)
– *Barbora Machová* (FF MU, Brno)

Zuzana Profantová (ed.), OD FOLKLÓRU K LITERÁRNEMU FOLKLORIZMU. Ústav Etnológie SAV, Bratislava 2011, 144 s.–

Podtitul publikace jedné z nejvýraznějších postav současné slovenské folkloristiky a etnologie vůbec, Zuzany Profantové, zní *Štúdie k dejinám a teórii folkloristiky* a velmi dobře upřesňuje autorčin badatelský záměr. Poučený čtenář si možná nejprve říká, že na toto téma už vzniklo opravdu velké množství publikací (především sborníků) a konala se dlouhá řada konferencí, ale na druhou stranu dodnes není kvalitně a aktuálně zpracováno stále značné množství oblastí souvisejících s rozvojem české a slovenské folkloristiky v 19. a v první polovině 20. století. V představách některých odborníků též stále rezonují již zcela překonané postromantické iluze o vztahu folkloru a bouřlivě se rozvíjející moderní české i slovenské společnosti v této době a vlastně i ve vztahu k dnešku.

Zuzana Profantová v podstatě chronologicky řadí jednotlivá témata, kterým se v rámci dějin slovenské folkloristiky rozhodla detailněji věnovat. Vcelku přirozeně je na počátku Pavol Jozef Šafárik, jehož práce a odborná činnost měly zásadní dopad na dějiny slovenské (i české) společnosti vůbec. Následují další známí badatelé jako Ľudovít Štúr, Pavol Dobšinský, Rehor Uram-Podtatranský, Svetozár Hurban Vajanský, Jozef Gregor Tajovský, Ľudmila Podjavorinská, Martin Rázus a Elo Šándor a již tento výčet jmen upozorní na široký tvůrčí záběr, pro který se Profantová rozhodla.

Vcelku dobře to ilustruje, jak velkou váhu měl slovenský folklor a jeho společenská reflexe zvláště v době před rokem

1918, kdy byl budoucí osud slovenského jazyka a národa velmi nejasný. Názory na smysl sbírání folklorních útvarů, na možnosti jejich využití v umělecké tvorbě (zvláště v literatuře či výtvarném umění) se tříbily a každý významnější slovenský intelektuál se v tomto směru nějak angažoval. Vidíme tu tedy jistý rozdíl oproti prostředí českému, kde hlavní trendy vývoje ve druhé polovině 19. století už udávaly spíše střední vrstvy, více fixované na uměleckou tvorbu než na folklor.

Z hlediska témat se setkáme např. se studiem slovenských přísloví a pořekadel Pavla Dobšinského, se zájmy Jána Kollára o přísloví, se sbírkou pořekadel a rčení Andreje Kmetě, seznámíme se s některými aspekty tradiční medicíny v pracích Rehora Urama-Podtatranského, s poznámkami a vzpomínkami na terénní výzkumy u Jozefa Gregora Tajovského apod. Kromě samotných folklorních žánrů a výzkumů se Profantová soustředila také na ovlivňování literární tvorby lidovými prvky, např. v díle Ludmily Podjavorinské či v epigramech Martina Rázuse, i na způsoby, jimiž se tradiční lidové zvyky prezentují v dobové publicistice a populárně-naučné literatuře (Terézia Vansová).

Třetí oblast zájmu Z. Profantové spočívá v doplnění či rozšíření dosavadního stupně poznání dějin slovenského národopisu v širším pojetí. Sem tedy spadají kapitoly o úloze Pavla Jozefa Šafárika, Pavla Dobšinského, Svetozára Hurbana-Vajanského či Elo Šándora v procesu ustanovování disciplíny, na poli regionálních vlastivědných výzkumů či v rámci hledání a nalézání slovenské identity v rámci střední Evropy.

Trochu nenápadně se jeví závěrečná kapitola *Na miesto záveru: O vzťahu literatúry a folklóru*, v níž autorka v podstatě

shrnuje literárně-folklorní konotace, aluze či paralely. Text je však poměrně zásadní, neboť lze říci, že shrnuje a tím výrazně osvětluje současné pojetí folklorismu v literatuře z pozic současné slovenské vědy.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Eva Večerková, MALOVANÉ VEJCE. O KRASLICÍCH V ČESKÝCH ZEMÍCH. Moravské zemské muzeum – Etnografický ústav, Brno 2013, 152 s.–

Je-li v současné etnologické obci někdo odborníkem na kraslice, je to nesporně Eva Večerková. Předkládaná monografie je závřením její dlouholeté výzkumné a publikační práce na toto téma. Počet příspěvků, studií a monografií včetně hesla v *Národopisné encyklopedii Čech, Moravy a Slezska* představuje dvouciferné číslo.

Graficky velmi dobře zvládnutý tisk je pojat široce a originální barevné provedení titulní stránky napovídá, že publikace se neomezuje pouze na vejce zdobená, ale její záběr je obecnější – vejce v českých zemích. Ani to však není úplně výstižné, protože záběr je ve skutečnosti širší a zachycuje fenomén (zdobeného) vejce v kulturních a geografických kontextech, částečně i mimoevropských. Navíc je zde také nezbytná dimenze muzeologická.

Základní členění knihy spočívá ve střídání tematických kapitol a barevných tabulí s ukázkami typických kraslic. Text doplňuje obsáhlé německé a anglické resumé, německé a anglické popisky nechybějí ani v seznamu vyobrazení.

Pro čtenáře může být překvapující, že tak relativně obsáhlé téma je analyzováno